

SISTEM DE MANAGEMENT INTEGRAT ÎN DOMENIUL SECURITĂȚII ACTIVITĂȚII VITALE

Efim OLARU, Daniela BRICEAG

Universitatea Tehnică a Moldovei

Abstract: Sistemele de management integrat presupun trecerea accentului de la individual la centralizat, abordarea corespunzătoare, holistică a sistemelor de management existente în condițiile îndeplinirii cerințelor fiecărui standard individual în parte. Acestea presupun implementarea unor activități dirijate către mediu, securitate și sănătate în muncă, calitate la toate nivelurile ierarhice, ca parte componentă a funcționării de zi cu zi, precum și un echilibru stabil, prin aplicarea unor mecanisme care să acționeze favorabil asupra tuturor componentelor, depistând și rezolvând eficient problemele în ansamblul lor.

Cuvinte cheie: Management integrat, aspect de mediu, organizație, politică de mediu, sistem de management, pericol, evaluarea riscurilor, standard de referință.

Sistemul de management integrat înglobează componentele unei afaceri într-un sistem coerent, în așa mod, încât să permită organizației (unității economice) următoarele:

- să gestioneze multiple aspecte ale performanței sale și să îndeplinească cerințele mai multor standarde pentru sistemele de management;
- să realizeze toată gama de obiective-țintă pe care și le propune, de exemplu, în ceea ce privește mediul ambiant, securitatea și sănătatea în muncă, calitatea producției etc.;
- să integreze activitățile, serviciile, procesele și documentele care descriu sistemele de management specifice, dedicate problemelor de protecție a mediului înconjurător, securității și sănătății în muncă, calității, altor aspecte de activitate.

În calitate de standarde de referință pentru sistemul de management integrat în domeniul securității activității vitale au servit standardele internaționale EN ISO 14001 : 2004 – Sisteme de management de mediu. Cerințe cu ghid de aplicare și OHSAS 18001 : 2007 (Occupational Health and Safety Management Systems) – Sisteme de management ale sănătății și securității ocupaționale.

Standardul ISO 14001 : 2004 stabilește cerințele față de sistemul managementului de mediu care permite organizației să elaboreze și să implementeze o politică și anumite obiective de mediu (ecologice), care să țină cont de cerințele legale și de informația referitoare la aspectele importante de mediu, înțelegând prin *aspect de mediu* orice element al activităților, produselor sau serviciilor care poate interacționa cu mediul. *Impactul de mediu* presupune orice modificare, dăunătoare sau benefică, ce rezultă total sau parțial din aspectele de mediu ale organizației.

Modelul sistemului de management al mediului presupune următoarele etape: stabilirea politicii de mediu, planificarea activităților, implementarea și funcționarea acestora, controlul și supravegherea, analiza din partea conducerii și îmbunătățirea continuă.

Standardele OHSAS, care se răsfrâng asupra managementului securității și sănătății ocupaționale, sunt destinate pentru asigurarea organizațiilor cu elementele unui sistem generalizat de management al S.S.O., ce ar putea fi integrate cu alte cerințe față de management pentru acordarea de ajutor eficient organizațiilor în atingerea obiectivelor din domeniul S.S.M. și cel economic.

Modelul sistemului de management în domeniul S.S.O. presupune aceleași etape, care sunt stabilite pentru sistemul de management al mediului, și anume: politica în domeniul S.S.O., planificare, implementare și funcționare, control, analiză, îmbunătățire continuă.

Provocările principale în calea integrării sistemelor de management sunt următoarele:

- complexitatea organizațiilor (natură și număr de activități/procese, cifră de personal, număr de locații etc.)
- un număr tot mai mare de exigențe ale tot mai multor părți interesate;
- cerințe legate de normative din ce în ce mai restrictive;
- diversitatea obiectivelor (scopurilor) urmărite, a intereselor profesionale, în unele cazuri divergente;
- creșterea nivelului necesar de competențe ș.a.

Sistemele de management integrat permit următoarele: echilibru în stabilirea/definirea obiectivelor, sporirea forței sistemului, reducerea riscurilor și creșterea profitului, reducerea suprapunerilor și micșorarea

costurilor asociate, armonizarea practicilor interne, clarificarea responsabilităților personalului, eficientizarea comunicării interne/externe ș.a.

În șirul priorităților sistemului de management integrat pot fi enumerate următoarele:

- facilitarea instruirii personalului, conștientizării acestuia și creșterea performanței organizației;
- optimizarea activităților/proceselor ca urmare a analizei lor din mai multe perspective;
- sporirea eficienței în operare, a transparenței și a flexibilității;
- reducerea timpului necesar pentru audit;
- îmbunătățirea satisfacției părților interesate;
- creșterea competitivității, a reputației, consolidarea imaginii pe piața de desfacere;
- atragerea potențialilor investitori sau parteneri;
- demonstrarea angajamentului pentru îmbunătățirea performanței globale a sistemului prin îndeplinirea cerințelor tuturor standardelor de referință.

Principiile de bază ale managementului sunt: disciplină, autoritate, specializare/diviziunea muncii, unitatea subordonării, unitatea orientării, inițiativă, remunerare, centralizare, ierarhizare, ordine, echitate, stabilitatea personalului, spirit de grup. Din ansamblul acestor principii rezultă următoarele:

- prognoză și planificare;
- organizare și realizare;
- comandă, coordonare, control.

Abordarea utilă pentru toate sistemele de management constă în: planificare, implementare și funcționare, verificare, analiză și îmbunătățire.

În cadrul ISO 14001 politica de mediu, exprimată prin aceste principii prevede:

- planificarea (aspectele de mediu, cerințele legale și alte cerințe normative, obiectivele, scopurile și programele propuse);

- implementarea și funcționarea (resurse, atribuții, responsabilitate și autoritate; competență, instruire, conștientizare; comunicare; documentație; controlul documentelor; control operațional; pregătire pentru situații excepționale și capacitatea de răspuns);

- verificarea (monitorizare și măsurare, evaluarea conformării, acțiuni corective și preventive în cazul neconformității, controlul înregistrărilor, auditul intern);

- analiza și îmbunătățirea continuă prevăd studierea rezultatelor activității de producție din punct de vedere al aspectelor de mediu, impactului acestora și adoptarea măsurilor de îmbunătățire a stării mediului înconjurător.

În cadrul OHSAS 18001 politica de S.S.O., exprimată prin aceleași principii prevede:

- planificarea (identificarea pericolelor, evaluarea riscurilor, stabilirea controalelor, cerințele legale și alte cerințe normative, obiective și programe);

- implementarea și funcționarea (resurse, funcții, responsabilități, răspundere și autoritate; competență, instruire, conștientizare; comunicare, participare și consultare; documentație; controlul documentelor; controlul operațional; pregătirea pentru situații excepționale și capacitatea de răspuns);

- verificarea (măsurarea și monitorizarea performanțelor; evaluarea conformării; investigarea incidentelor, neconformității, acțiuni corective și preventive; controlul înregistrărilor; auditul intern);

- analiza și îmbunătățirea continuă prevăd studierea rezultatelor activității de producție din punct de vedere al pericolelor pentru sănătate și securitate în muncă și adoptarea măsurilor de îmbunătățire a condițiilor de muncă și sociale a lucrătorilor, reducerea la minimum a nivelului traumatismului și a îmbolnăvirilor profesionale.

Este extrem de important în cazul integrării, să se țină cont și de alte standarde referitoare la domeniile integrate, și anume:

- EN ISO 14004 – Sisteme de management de mediu. Linii directoare referitoare la principii, sisteme și tehnici de aplicare.

- EN ISO 14050 – Management de mediu. Vocabular.

- OHSAS 18002 – Sisteme de management a sănătății și securității ocupaționale. Linii directoare pentru implementarea OHSAS 18001.

Etapele cheie pentru integrarea sistemelor de management sunt:

- angajamentul conducerii pentru înțelegerea cerințelor sistemelor de management, implicarea și analiza cost/beneficiu;

- analiză, diagnostic și analiza lipsurilor pentru a dezvolta/elabora un plan de implementare;

- educarea și conștientizarea lucrătorilor privind valoarea adusă de sistemul integrat;

- înțelegerea similitudinilor și a diferențelor dintre standarde;

- raportarea reprezentantului/reprezentanților MEDIU-S.S.M. către conducerea de vârf.

Structura standardelor de referință pentru sistemul de management integrat (S.M.I.) este prezentată în tabelul 1.

Tabelul 1. Structura standardelor de referință pentru SMI

EN ISO 14001 : 2004	OHSAS 18001 : 2007
INTRODUCERE	INTRODUCERE
1. DOMENIU DE APLICARE	1. DOMENIU DE APLICARE
2. REFERINȚE NORMATIVE	2. PUBLICAȚII DE REFERINȚĂ
3. TERMENI ȘI DEFINIȚII	3. TERMENI ȘI DEFINIȚII
4. CERINȚE ALE SISTEMULUI DE MANAGEMENT DE MEDIU - CERINȚE GENERALE - POLITICA DE MEDIU - PLANIFICARE - IMPLEMENTARE ȘI OPERARE - VERIFICARE - ANALIZA EFECTUATĂ DE MANAGEMENT	4. CERINȚE ALE SISTEMULUI DE MANAGEMENT S.S.O. - CERINȚE GENERALE - POLITICA DE S.S.O. - PLANIFICARE - IMPLEMENTARE ȘI OPERARE - VERIFICARE - ANALIZA EFECTUATĂ DE MANAGEMENT
ANEXA A – GHID PENTRU UTILIZAREA ACESTUI STANDARD INTERNAȚIONAL	ANEXA A – CORESPONDENȚA ÎNTRE OHSAS 18001: 2007, ISO 14001: 2004 ȘI ISO 9001: 2000
ANEXA B – CORESPONDENȚA DINTRE ISO 14001:2004 ȘI ISO 9001:2000	ANEXA B – CORESPONDENȚA ÎNTRE OHSAS 18001, OHSAS 18002 ȘI ILO-OSH:2001
BIBLIOGRAFIE	BIBLIOGRAFIE

Cerințele similare referitoare la politică sunt prezentate în tabelul 2.

Tabelul 2. Cerințe similare: POLITICA

Sistemul managementului de mediu	Sistemul managementului de securitate și sănătate ocupațională
4.2. POLITICA DE MEDIU	4.2. POLITICA SSO
<p>Politica de mediu, trebuie să :</p> <ul style="list-style-type: none"> - fie corespunzătoare naturii, dimensiunii și impacturilor de mediu ale activităților, produselor și serviciilor organizației; - includă un angajament de îmbunătățire continuă a performanței de mediu și de prevenire a poluării; - includă un angajament de conformare cu cerințele legale și cu alte cerințe la care organizația subscrie, referitoare la aspectele sale de mediu; - fie cadrul pentru stabilirea și analizarea obiectivelor și a țintelor de mediu; - fie documentată, implementată și menținută; - fie comunicată întregului personal; - fie disponibilă publicului. 	<p>Politica SSO, trebuie să :</p> <ul style="list-style-type: none"> - fie corespunzătoare naturii și tipurilor de riscuri SSO ale organizației; - includă un angajament de îmbunătățire continuă a performanței SSO și a managementului SSO și de prevenire a rănilor și îmbolnăvirilor profesionale; - includă un angajament de conformare cu cerințele legale și cu alte cerințe la care organizația subscrie, conform propriilor riscuri SSO; - fie cadrul pentru stabilirea și analizarea obiectivelor SSO; - fie documentată, implementată și menținută, - fie comunicată tuturor persoanelor care lucrează sub controlul organizației, cu scopul ca aceștia să fie conștienți de obligațiile lor individuale în domeniul SSO; - fie disponibilă părților interesate; - fie analizată periodic pentru a se asigura că rămâne relevantă și adecvată organizației.

Politica este forța motrice a sistemelor de management integrat. Aceasta trebuie să ia în considerare următorii factori:

- principiile de bază ale ISO 14001, OHSAS 18001 și angajamentele solicitate de acestea;
- domeniul organizației;
- lista aspectelor semnificative de mediu;
- natura și tipurile de riscuri SSO;
- solicitările și comunicarea cu părțile interesate;

- misiunea, viziunea, valorile esențiale ale organizației;
- alte politici organizaționale;
- politica activităților de grup (dacă este cazul);
- condițiile locale/regionale specifice.

Atenție deosebită trebuie acordată cerințelor de gestionare a politicii, inclusiv la cele de comunicare către persoanele care lucrează în numele organizației.

Obiectivele și programele principale în cadrul sistemului de management integrat trebuie să se refere la următoarele:

- proiectarea produselor astfel încât să se minimizeze impactul lor asupra mediului de-a lungul întregului lor ciclu de viață;
- limitarea oricărui impact negativ asupra mediului datorită noilor dezvoltări, activități și produse, reducerea consumului de materii prime și resurse energetice;
- reducerea evacuărilor de substanțe chimice împreună cu apele reziduale (uzate);
- îmbunătățirea managementului situațiilor excepționale și accidentogene;
- prevenirea accidentelor de muncă și îmbolnăvirilor profesionale (zero incidente);
- eliminarea riscurilor de explozie-incendiu și de incendiu;
- scăderea numărului de reclamații din partea consumatorilor;
- creșterea gradului de satisfacție a părților interesate;
- majorarea numărului de ore de instruire referitor la sistemul de management integrat;
- îmbunătățirea infrastructurii în ceea ce privește mediul, securitatea și sănătatea în muncă;
- integrarea programelor de management cu alte programe în cadrul planificării strategice.

Sistemele de management integrat au un șir de avantaje printre care pot fi menționate:

- îndeplinirea pe termen lung a strategiilor organizației;
- cunoașterea mai bună a sistemului de management și a părților care îl compun, precum și a modului de interacțiune dintre acestea;
- eficiență în abordarea priorităților și șanse mărite pentru îndeplinirea obiectivelor;
- reducerea duplicărilor la sistemul documentar, la responsabilități, mai puțină birocrație;
- scăderea potențialului de disfuncțiuni în implementare prin identificarea riscurilor posibile și prevenirea/reducerea lor, alocând responsabilități și resurse adecvate;
- formarea unor competențe multiple (de exemplu - auditori) și apropierea dintre personalul cheie pentru managementul de mediu și de securitate și sănătate în muncă, precum și simplificarea auditului intern ș.a.

Bibliografie:

1. ISO 14001:2004 „*Environmental management systems – Requirements with guidance use*”.
2. OHSAS 18001:2007 „*Occupational health and safety management systems – Requirements*”.
3. Curs de instruire „Cerințe ISO 14001 și OHSAS 18001”, pregătit în cadrul firmei de audit internațional „RINA – D'APPOLONIA” (consulting, design, operation & maintenance engineering), 2015.